

De bollenbank

Over het ‘oppotten’ en ‘uitkeren’ van narcisbollen

Iedereen kent wel de narcis die elk voorjaar in verlerlei variëteiten met geel, wit en oranje de tuinen en bermen in dorpen en steden opvrolijkt. Maar niet iedereen weet dat er in ons land ook een inheemse narcis voorkomt: de Wilde narcis. In de kop van Overijssel en aangrenzend Drenthe en Friesland staat ze als cultuurhistorisch relict in boerentuinen. De Natuurbeschermingsvereniging “IJhorst-Staphorst e.o.” spant zich samen met Landschap Overijssel in voor het behoud van dit bolgewas.

De Wilde narcis (*Narcissus pseudonarcissus* ssp. *pseudonarcissus*) lijkt op de bekende Trompetnarcis, maar is in alle delen kleiner. Hij bloeit echter iets eerder en kenmerkt zich verder vooral door de lichter gele bloemdekklippen en de heldergele bijkroon.

De Wilde narcis is één van de zeldzaamste soorten van de Nederlandse flora. Ze komt nog maar op een paar oorspronkelijke groeiplaatsen voor, het meest nog in Zuid-Limburg. Vroeger moet deze Narcis in de kop van Overijssel en aangrenzend Drenthe en

Friesland behoorlijk algemeen zijn geweest. Oorspronkelijk groeide de Wilde narcis hier in drassige hooilanden langs beken aan de rand van het veengebied. Omdat de plant giftig is, liet het vee hem links liggen, maar in hooi bleef het gif aanwezig en dodelijk. Dus werd hij verwijderd. Aangetrokken door de sierwaarde verplaatsten bewoners de planten naar eigen tuin en boomgaard, waar de planten het opmerkelijk goed deden. Dat was bioloog Willem Beijerinck al in 1939 opgevallen, en in 1957 verscheen van zijn hand een artikel in het tijdschrift *De Levende Natuur*¹⁾ waarin

Een overvloed aan Wilde narcissen in een boerentuin. Een karakteristiek voorjaarsbeeld, dat helaas op steeds minder plaatsen te bewonderen is. Deze foto is gemaakt rond 1980. Op de foto staat het pand Oude Rijksweg 537 in Rouveen. Foto: Peter Kuiper.

Wilde narcis. Foto: Edwin Dijkhuis.

Foto: Egbert de Boer.

hij de aandacht vestigde op het voorkomen van de Wilde narcis in boerentuinen in Zuidoost-Friesland en Zuidwest-Drenthe.

Benieuwd naar het actuele voorkomen van Wilde narcissen, speuren leden van de Natuurbeschermingsvereniging sinds 10 jaar, al fietsend in maart, naar Wilde narcissen in tuinen in de kop van Overijssel. Aan de Drentse kant doen leden van de Werkgroep Florakartering Drenthe hetzelfde. Ook Rouvener Michiel Poolman begon in 2009 met een verspreidings- en historisch onderzoek. En hoewel uit alle naspeuringen bleek dat de Wilde narcis zich heeft weten te handhaven in boerentuinen, merkten de onderzoekers ook op dat er gaten waren gevallen in het oorspronkelijke verspreidingsbeeld en dat dit proces van achteruitgang nog steeds doorgaat. Onbekend met wat hun tuin herbergde, pakten nieuwe bewoners hun tuin rigoureuus en modern aan: weg boomgaard, weg narcis!

Besloten werd maatregelen te nemen. Samen met Michiel Poolman, inmiddels werkzaam bij Landschap Overijssel, werd een plan bedacht. Om mensen bewust te maken van de bijzondere plant in hun tuinen, en zo te voorkomen dat nog meer groeiplaatsen verloren zouden gaan, is via bijdragen in regionale kranten en tijdschriften en op de regionale televisie aandacht gevraagd voor de Wilde narcis. Ook

Dirk Kok, begaan met de historie en het landschap in de gemeente Staphorst, kijkt aandachtig toe hoe de Wilde narcissen bollen worden uitgeplant in de boomgaard voor zijn boerderij in Rouveen. Foto: Edwin Dijkhuis.

is een folder gemaakt en verspreid en is, met steun van de gemeente Staphorst, een informatiepaneel geplaatst bij een beeldbepalende boerderij (Oude Rijksweg 537) in Rouveen.

Daarnaast is gestart met de Bollenbank. Een initiatief waarbij bollen die bij renovatie van tuinen verloren dreigen te gaan, worden uitgegraven en in een tuin in IJhorst (de bollenbank) opgeslagen en verder opgekweekt. Ook is zaad verzameld en uitgezaaid in een kweekbak, waaruit circa 50 planten zijn opgekweekt. Er wordt nog nagedacht hoe het aantal bollen in de bollenbank kan worden vergroot.

Op vrijdag 1 maart hebben de eerste bollen uit de bollenbank een nieuw onderdak gekregen. Jan Paasman en Harm Bloemhof van de Natuurbeschermingsvereniging brachten planten rond bij 12 adressen in Rouveen, Staphorst en IJhorst, waarvan de bewoners hadden aangegeven belangstelling

te hebben voor de Wilde narcis. Ze waren zeer welkom. Aan de tuinen waar de planten terecht kwamen, was aan de uitbundig bloeiende voorjaarsflora vaak al te zien dat het materiaal bij liefhebbers terecht zou komen. In verschillende tuinen zijn de planten op een geschikte plek gepoot. Ook is een folder met aanwijzingen voor onderhoud achtergelaten: als het blad nog groen is niet maaien of uittrekken, en de rijpe, zwarte zaden vóór de maaibeurt over het gazon verspreiden.

Het is een mooi initiatief, waarbij bewoners actief worden betrokken bij het behoud van een prachtige en cultuurhistorisch beeldbepalende plant. Nu maar hopen dat de Wilde narcis zich op de nieuwe groeiplaatsen thuis gaat voelen!

Tekst: Egbert de Boer

Bronnen

1. Beijerinck, W., 1957. De vroegbloeiende Tijlozen (*Narcissus pseudo-narcissus* L.) in ZW-Drente en ZO-Friesland, *De Levende Natuur* 60(12): 283-288.